

Plenum

Torsdag 5.9.2019 kl. 16.00—19.00

11. Riksdagens bankfullmäktiges berättelse 2018

Berättelse B 16/2019 rd

Remissdebatt

Andre vice talman Juho Eerola: Ärende 11 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till ekonomiutskottet.

För remissdebatten reserveras högst 45 minuter. Vid behandlingen av ärendet följer riksdagen det för ärenden med tidtabell överenskomna förfarandet.

Debatt

17.05 **Antti Lindtman sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisat kollegat! Teillä on siellä pöydillä käytettävissä pankkivaltuuston kertomus vuodelta 2018, jota nyt sitten uutena pankkivaltuuston puheenjohtajana minulla on ilo täällä esitellä, mutta totean, että ne ansiot, jotka tässä pankkivaltuuston kertomuksessa tältä vuodelta on, kuuluvat nykyisen puhemiehen Vanhasen johtamalle pankkivaltuustolle — joskin siellä on jonkin verran samojakin jäseniä, ja on hyvä, että kokemusta on pankkivaltuustossa tälläkin kaudella.

Puhemies! Kertomus sisältää aiempien vuosien tapaan kuvaukset Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan toiminnasta ja hallinnosta kertomusvuoden aikana. Tämä kertomus sisältää kuusi ajankohtais- ja erityisteemoihin keskittyvää kirjoitusta. Näistä ensimmäinen käsittelee rahapolitiikan normalisointia euroalueella ja Yhdysvalloissa — nyt ollaan hieman uudessa tilanteessa juuri tällä hetkellä —, toinen jatkuvasti ajankohtaista kotitalouksien velkaantumista ja kolmas Suomen pitkän aikavälin kasvunäkymiä. Muut erityisteemakirjoitukset käsittelevät ilmastonmuutoksen vaikutuksia rahoitusvakauden kannalta, Italian taloustilannetta — josta siitähän on nyt sittemmin tullut uutta tietoa — ja sitten kryptovaluuttoihin liittyviä sääntelyhaasteita.

Herra puhemies! Tässä puheessa käyn läpi kolme osa-aluetta: Käyn ensin lyhyesti muutamia EKP:n rahapolitiikkaa ja Suomen Pankkia koskevia asioita. Toisessa osassa käyn läpi Finanssivalvontaa, ja sitten lopuksi — voi sanoa, että ohi tämän kertomuksen — nostan esiin kysymyksen negatiivisten pankkitalletuskorkojen mahdollisuudesta. Voi sanoa, että se tulee vähän tämän kertomuksen ulkopuolelta sen keskustelun pohjalta, mitä muun muassa tänä kesänä on Suomessa käyty.

Herra puhemies! Euroalueen talouskehityksestä ja EKP:n rahapolitiikasta totean kaksi asiaa:

Ensinnäkin kertomusvuosi 2018 oli euroalueella viides perättäinen talouskasvun vuosi. Kasvun voidaan sanoa jatkuneen laaja-alaisesti euroalueella, joskin nyttemmin hidastuneena.

Punkt i protokollet PR 27/2019 rd

Toiseksi inflaatio nopeutui hieman edellisestä vuodesta ja oli 1,8 prosenttia, kun sitä mitataan yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin vuosimuutoksella. Rahapolitiikka jatkui elvyttävänä koko kertomusvuoden. Kaiken kaikkiaan EKP:n kasvua tukeva rahapolitiikka on osaltaan edesauttanut euroalueen suotuisaa talouskehitystä, ja se on välittynyt tehokkaasti pankkien luotonantoon. Koska EKP:n harjoittamasta rahapolitiikasta kertomusvuonna löytyy sekä tiivis kuvaus nyt käsittelyssä olevasta kertomuksesta että monia seikkaperäisiä kuvauksia muun muassa Suomen Pankin vuosikertomuksesta ja EKP:n kotisivuilta, en käsittele sitä puheessani nyt tämän enempää, mutta voidaan todeta, että EKP:n kasvua tukeva rahapolitiikka on merkittävältä osaltaan vaikuttanut siihen kasvuun, jonka me olemme viime vuosina euroalueella nähneet, ja muun muassa niihin kasvulukuihin, joista muun muassa Suomi on saanut nauttia viime vuosina, joihin äsken kyselytunnillakin osaltaan viitattiin.

Puhemies! Suomen Pankkiin liittyen nostan esiin kaksi asiaa:

Ensinnäkin todettakoon, että Suomen Pankin johtokunnassa kertomusvuotena tapahtui muutoksia. Johtokunnan puheenjohtajana toimi Erkki Liikanen aina 11.7.2018 saakka. Pankkivaltuusto esitti ja tasavallan presidentti nimitti johtokunnan varapuheenjohtaja Olli Rehnin uudeksi johtokunnan puheenjohtajaksi 12. heinäkuuta viime vuonna alkaen seitsemän vuoden toimikaudeksi. Johtokunnan jäsen Marja Nykänen nimitettiin johtokunnan varapuheenjohtajaksi 15.8. lukien viime vuonna, ja pankkivaltuusto nimitti kauppatieteiden tohtori Tuomas Välimäen johtokunnan jäseneksi 12. heinäkuuta alkaen viiden vuoden toimikaudeksi. Johtokunta päätti työnjaosta ja vastuunalueista siten, että ne astuivat voimaan lokakuun viimeinen päivä viime vuonna.

Toiseksi Suomen Pankista: Keskuspankkitehtävien hoitaminen ja oman rahoitusvarallisuuden sijoittaminen tuottaa Suomen Pankille tuloja, mutta se aiheuttaa myös sille erilaisia riskejä. Pankkivaltuusto seuraa, ja tämä uusikin nimitetty pankkivaltuusto tulee seuramaan, säännöllisesti Suomen Pankin riskiprofilin kehitystä. Voi todeta, että siinä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia kertomusvuonna. Suomen Pankilla on noin 11,6 miljardin euron suuruinen rahoitusvarallisuus, ja sijoittaessaan tätä rahoitusvarallisuutta Suomen Pankki altistuu luotto- ja likviditeettiriskeille ja myös markkinariskeille, joita ovat muun muassa valuuttakurssiriski ja korkoriski. Rahoitusvarallisuuden ja rahapolitiikan vuositason yhteen lasketut riskit olivat viime vuoden lopussa 2,1 miljardia euroa. Riskiarvio on noussut lievästi vuoden takaisesta, mutta se on johtunut mallitarkennuksista. Tässä on tapahtunut tällainen muutos riskilaskennassa, uudenlaiset jakaumaolettamat, jotka ennustavat aiempaa suurempia tappioita.

Edellä mainittu Suomen Pankin kokonaisriskiarvio sisältää Suomen Pankin rahoitusvarallisuuden ja eurojärjestelmän rahapoliittisten ohjelmien riskit. Tämä riskiarvio sisältää Suomen Pankin omalla riskillä olevat rahapoliittiset operaatiot sekä Suomen Pankin pääoma-avaimen mukaisen osuuden eurojärjestelmän riskeistä. On taas syytä tässä yhteydessä mainita, että vakiintuneen mallin antama riskiarvio perustuu historiallisen tilastoaineiston informaatioon. Se ei voi siis täysin sisältää uusia mahdollisia, ennennäkemättömiä tapahtumia. Sen vuoksi riskiarviota täydennetään erilaisilla skenaarioanalyysillä.

Viime vuoden lopussa tappioihin oli käytävissä arvonmuutostilejä 900 miljoonaa euroa ja varauksia 4 miljardia euroa. Kanta- ja vararahaston määrä oli 2,8 miljardia euroa. Riskipuskurit vahvistuivat viime vuoden aikana varausten kasvatuksen sekä valuuttavarannon arvon nousun myötä.

Punkt i protokollet PR 27/2019 rd

Pankkivaltuuston näkemys on, että Suomen Pankin vakavaraisuus oli kertomusvuoden lopulla riittävä kattamaan pankin tehtävien hoitamisesta aiheutuvat riskit.

Sitten, arvoisa puhemies, Finanssivalvonnasta:

Finanssivalvonta toimii hallinnollisesti Suomen Pankin yhteydessä, mutta päätöksenteko on siitä riippumaton. Pankkivaltuusto vastaa Finanssivalvonnan toiminnan yleisen tarkoituksenmukaisuuden ja tehokkuuden valvonnasta. Pankkivaltuuston tehtävänä on nimitää Finanssivalvonnan johtokunta ja johtokunnan esityksestä johtaja.

Finanssivalvonnan toiminnasta nostan muutaman asian esiin.

Ensinnäkin asia on ollut jo hyvin tiedossa, mutta on tässäkin paikallaan todeta, että pankkivaltuusto nimitti Marja Nykäsen Finanssivalvonnan johtokunnan jäseneksi 1.4.2018 lukien ja määräsi hänet samalla sen puheenjohtajaksi. Finanssivalvonnan johtokunnan varapuheenjohtajana jatkaa valtiosihteeri kansliapäällikkönä Martti Hetemäki valtiovarainministeriöstä. Muut jäsenet ovat ylijohtaja Outi Antila sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä, filosofian kandidaatti Lasse Heiniö, ekonomi Markku Pohjola sekä työelämäprofessori Vesa Vihriälä Helsingin yliopistosta.

Toiseksi Finanssivalvonnan johtokunta on antanut pankkivaltuustolle kertomuksen Finanssivalvonnan toiminnasta — kertomus vuodelta 2018 — sekä julkaissut Finanssivalvonnan toimintakertomuksen. Näiden kertomuksien, pankkivaltuuston kokouksessa käytyjen keskustelujen ja muiden saamiensa tietojen pohjalta pankkivaltuusto on arvioinut, että Finanssivalvonnan toiminnalle laissa säädetty tavoite on toteutunut. Finanssivalvonnan toiminnan yleisen tehokkuuden näkökulmasta pankkivaltuuston arvio on, että Finanssivalvonta on hoitanut valvonnan jatkuvasti muuttuvaa tehtäväkenttää tehokkaasti ja kustannuskehityksen kannalta tarkoituksenmukaisesti.

Kolmanneksi on paikallaan mainita, että Suomen pankkisektorin vakavaraisuussuhteet heikentyivät kertomusvuoden viimeisellä neljänneksellä Nordean kotipaikan siirron myötä. Vakavaraisuussuhteiden laskun taustalla olivat ennen kaikkea Ruotsin valvontaviranomaisen ja Euroopan keskuspankin Nordealle asettamat riskipainolattiat, jotka kasvattivat Nordean vakavaraisuuslaskennan riskipainotettuja eriä. No, vakavaraisuussuhteiden laskusta huolimatta voi sanoa, että Suomen pankkisektorin riskipainotettuihin eriin suhteutettu vakavaraisuus pysyi EU:n alueen keskitasoa vahvempana. Omavaraisuusasteella mitattuna Suomen pankkisektorin vakavaraisuus on eurooppalaista keskitasoa.

Neljäntenä nostan esiin Finanssivalvontaan liittyen, että Nordean kotipaikan siirto Suomeen toteutui suunnitellusti lokakuun 2018 alusta. Siihen liittyvät Finanssivalvonnan valmistelemaat päätökset tehtiin suunnitellussa aikataulussa, ja niistä tärkeimpänä oli EKP:n toimilupapäätös Nordean uudelle suomalaispankille. Varsinainen valvonta, siis Nordean valvonta yhteistyössä EKP:n kanssa, alkoi lokakuussa niin ikään kertomusvuotena, ja valvontaa tehdään EKP:n johdolla, mutta käytännössä suurin osa työstä tehdään täällä Suomessa Fivassa eli Finanssivalvonnassa. Tämän pohjalta sovittiin valvonnan eri osa-alueiden vetovastuista EKP:n ja Finanssivalvonnan välillä, ja Finanssivalvonnan vetovastuulle tuli monia keskeisiä alueita, kuten luottoriskin ja markkinariskien valvonta. Myös Nordean valvontaa tukeva pankkivalvonnan uusi organisaatorakenne otettiin käyttöön. Finanssivalvonta on korostanut sujuvan pohjoismaisen yhteistyön tärkeyttä Nordean valvonnassa. EKP ja pohjoismaiset valvojat sopivat yhteistyön toteuttamisesta käytännössä ennen valvontavastuun siirtoa. Nordean kotipaikan siirron valmistelu ei vaikuttanut muun suomalaisen pankkisektorin valvontaan.

Punkt i protokollet PR 27/2019 rd

Arvoisa puhemies! Kolmantena kävisin vielä lyhyesti läpi tämän ajankohtaisen keskustelun pankkien henkilöasiakkaille maksettavien talletuskorkojen mahdollisesta kääntymisestä negatiiviseksi. Tällä hetkellä näille talletuksille maksetaan joko pientä korkoa, jonka mukaisesti talletuspääoma kasvaa, tai nollakorkoa, jolloin pääoma säilyy ennallaan. Negatiiviset korot siis tarkoittaisivat, että talletuspääoma supistuisi talletusaikana. Finanssikriisin aikana ja sen jälkeen EKP:n rahapolitiikka on ollut voimakkaasti kasvua tukevaa ja rahapolitiikassa on otettu käyttöön niin sanottuja epätavanomaisia välineitä. Niihin on kuulunut muun muassa se, että keskuspankkien pitämien talletusten korkotaso on ollut negatiivinen. Yksi tärkeä käsite on ollut korkojen efektiivinen alaraja. Se tarkoittaa, että talletuskorkojen painuessa riittävän paljon negatiiviseksi tallettajat etsivät rahoilleen jonkin toisen kohteen, eli tätä kautta suoritetaan rahapoliittista elvytystä.

Toistaiseksi euroalueen pankit ovat olleet hyvin varovaisia siirtämään negatiivisia talletuskorkoja asiakkailleen. Ne ovat koskeneet lähinnä yritysten talletuksia, joissain tapauksissa poikkeuksellisen suuria kotitalouksien talletuksia, kuten esimerkiksi Saksassa on tapahtunut. No nyt jos yleinen korkotaso pysyy aiemmin odotettua pitempään nykyistä matalammalla tasolla tai jopa laskee, niin mitä tapahtuu? Haluan todeta tästä muutamana asia.

Ensinnäkin pankkien välinen kilpailu vaikuttaa osaltaan siihen, minkälaisia korkoja ne maksavat talletuksilleen. Kun pankit kilpailevat asiakkaista, niin siinä tilanteessa talletuskorkoja negatiiviselle puolelle laskeva pankki ei todellakaan ole etulyöntiasemassa. Eli voi sanoa, että tämä kilpailutilanne pitää huolen siitä, ettei ole näkyvissä, ainakaan välittömästi näköpiirissä, että pankit ryhtyisivät perimään negatiivista korkoa henkilöasiakkaiden päivittäisten raha-asioiden hoitoon tarvittavista peruspankkipalveluiksi katsottavista pankkitileistä.

Kun puhe on henkilöasiakkaista, tärkeä kysymys liittyy myös kuluttajansuojaan ja siihen, sallivatko nykyiset talletussopimukset negatiivisten talletuskorkojen perimistä. Tästä on Finanssivalvonnan selvitystyö meneillään. Työ on vielä kesken, enkä nyt lähde sen tuloksia ennakoimaan. Voin kuitenkin todeta, että selvitystyössä joudutaan punnitsemaan useita eri näkökantoja. Yhtäältä pohdinta koskee pankkien myöntämien lainojen ja toisaalta niiden vastaanottamien talletusten korkotasoa. Luottolaitoslaissa talletukset määritellään liiketoiminnassa velaksi otetuiksi varoiksi, ja taloustieteessä tällainen talletusten ja lainojen ero on siinä, että lainojen osalta velkojan osoite on pankki ja velallisena asiakas ja talletusten osalta tietysti on päinvastoin.

Tässä on kyse uudesta tilanteesta, ja siksi tähän liittyy paljon epävarmuuksia. Tämä Finanssivalvonnan selvitystyö valmistuu, ja tulemme tätä seuraamaan. Haluan kuitenkin lopuksi todeta sen, että jos tultaisiin tilanteeseen, jossa pankit alkaisivat kuitenkin laskea negatiivisiksi henkilöasiakkaiden peruspankkipalveluiksi katsottavien pankkitilien korkoja, olisi meidän lainsäätäjien otettava pöydälle kysymys pankkien toiminnan ohjaamisesta mahdollisen sääntelyn avulla. Haluan hyvin selvästi todeta, että näiden talletusten korkojen laskeminen nollan alapuolelle on hyvin epätodennäköistä ja se ei olisi myöskään oikein, koska ihminen ei voi tänä päivänä valita, maksetaanko palkka käteisellä vai maksetaanko se tilille, mutta mikäli näin uhkaisi tapahtua, niin silloin meidän lainsäätäjien olisi syytä omalta osaltamme harkita toimia tässä uudessa tilanteessa. Tämän halusin todeta rauhoitellakseni keskustelua näistä mahdollisista negatiivisista talletuskoroista.

Arvoisa puhemies! Pahoittelen hieman ylipitkää esittelyä.

Punkt i protokollet PR 27/2019 rd

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt oli esittelypuheenvuoro, niin että olin poikkeuksellisen hövelillä päällä, vielä kun oli ensimmäinen puheenvuoro tänä syksynä, jota johdan.

Mutta nyt siirrytään tiukkoihin, ahdasmielisiin aikarajatulkintoihin. Ensimmäisenä edustaja Puisto näyttää mallia

17.20 Sakari Puisto ps: Arvoisa puhemies! Arvoiset edustajat! Kiitos edustaja Antti Lindtmanille tämän kertomuksen esittelystä. Pankkivaltuuston kertomus eduskunnalle vuodelta 2018 sisältää paljon asiaa. Siinä on kuitenkin joitakin aukkoja, joita on syytä nostaa esiin.

Erityisesti täytyy nostaa esiin epätavanomainen rahapolitiikka ja sen riskit. Viime vuosina Euroopan keskuspankin rahapolitiikassa on käytetty niin sanottuja epätavanomaisia rahapolitiikkatoimia, joihin ovat kuuluneet omaisuuserien osto-ohjelmat, talletuskoron laskeminen negatiiviseksi sekä ennakoiva viestintä. Vuoden 2018 aikana laajennetussa omaisuuserien osto-ohjelmassa eurojärjestelmän arvopaperiomistukset kasvoivat tasearvoltaan 2 570 miljardiin euroon. Osto-ohjelmien netto-ostot loppuivat joulukuuhun 2018, ja tällöin eurojärjestelmän tase oli jo noin 4 700 miljardia euroa.

Tämä kaikki liittyy myös Suomen Pankkiin, jonka tase on kasvanut huomattavasti. Suomen Pankin saatavien kokonaismäärä vuoden 2018 lopussa oli yli 100 miljardia euroa. Tästä merkittävä osa eli 45 miljardia euroa koostui eurojärjestelmän sisäisistä saatavista. Suuri osa on pankkijärjestelmän niin kutsuttuja Target 2 -saatavia, jotka vaihtelevat aika paljon, ihan päivittäinkin. Ja sitten on taseen kohta 7.1 eli niin kutsuttu rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit, myös 45 miljardia. Näistä suurin erä on julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelma, 28 miljardia euroa. Suomen Pankin taseen loppusumma on 110 miljardia euroa ja viime kuukausina selvästi päällekin, jopa yli 140 miljardia euroa. Näitä lukuja on verrattava aikaisempiin tilanteisiin. Koko taseen loppusumma kymmenen vuotta aikaisemmin, siis ennen finanssikriisiä, liikkui noin 20–30 miljardin euron suuruusluokassa, ja vielä ennen vuotta 2015:kin näitä rahapolitiikan arvopapereita oli vain kymmenesosa nykyisestä. Jää kuitenkin nähtäväksi, miten epätavanomainen rahapolitiikka ja sen tilanne lopulta normalisoituvat.

Finanssikriisin aikana rahapolitiikkakorot on euroalueella laskettu negatiivisiksi ja EKP:n tase on kasvanut merkittävästi laajan arvopapereiden osto-ohjelman ansiosta. Viime viikkoina on menty vielä pidemmälle negatiivisten korkojen maailmaan, kuten edustaja Lindtman myös otti esille. Tällaista tilannetta ei kuitenkaan ole ollut koskaan historiasa. Vaikka puhutaan jo jopa uudesta normaalista, on syytä pitää mielessä, että tilanne on hyvin erikoinen perinteisen taloustieteen näkökulmasta tai ihan arkijärjelläkin ajateltuna.

Rahapolitiikan normalisointi tarkoittaisi rahapolitiikan asteittaista kiristämistä, korkojen nousua ja keskuspankin taseen supistamista. Kuten tässä samassa kertomuksessa todetaan toisaalla, kevyen rahapolitiikan purkamiseen liittyy kuitenkin poikkeuksellista epävarmuutta. Joka tapauksessa nykytilannetta ja sen sisältämiä systeemisistä riskejä — siis ei pelkästään pankkien vähittäisasiakkaille, kuluttajille, koituvia riskejä vaan näitä järjestelmäriskkejä — olisi ollut syytä käsitellä huomattavasti syvällisemmin tässä raportissa sekä Suomen Pankin että rahoitusmarkkinoiden näkökulmasta.

17.24 Joonas Könttä kesk: Arvoisa herra puhemies! Eduskunnan pankkivaltuusto on kertomuksessaan vuodelta 2018 kiinnittänyt huomiota Suomen pitkän aikavälin kasvunä-

Punkt i protokollet PR 27/2019 rd

kymiin teemakirjoituksessa 3. Pankkivaltuuston huomioidut maamme pitkän aikavälin kasvunäkymistä ovat brutaalin rehellistä luettavaa. Kasvunäkymät pysyvät vaikeina. Erilaisten ennusteiden mukaan Suomen talouskasvu jää lähitulevaisuudessa reilusti alle kahden prosentin vuosivauhtiin, lähemmäksi yhtä prosenttia tai jopa sen alle. Tämä viesti meidän päättäjien on otettava vakavin mielin vastaan. Hitaasta kasvusta uhkaa tulla uusi normaali, kuten Suomen Pankin teemakirjoituksessa todetaan.

Maamme omana haasteena ovat lisäksi väestön vanheneminen ja uusien sukupolvien pieneneminen. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan Suomen työikäinen väestö supistuu tulevaisuudessa selvästi aikaisemmin arvioitua nopeammin. 15—74-vuotiaiden määrän ennustetaan nyt vähenevän 120 000 henkeä vuosien 2026—2040 aikana, kun vielä vuoden 2015 väestöennusteessa työvoiman supistumisen odotettiin jäävän noin 25 000 henkeen. Tämä muutos on erittäin radikaali.

Arvoisa herra puhemies! Tänään juhlimme valtakunnallista yrittäjän päivää. Maamme hyvinvointi ja kasvu ovat aina nojanneet vahvasti ahkeriin yrittäjiin, jotka oman intohimon ja riskinoton kautta luovat kasvua, työtä ja tulevaisuutta koko isänmaallemme. Tarvitsemme edelleen keinoja, joilla yrittäminen, yrittäjyys ja työn tekeminen olisivat aina yhteiskunnassamme arvossaan, jotta voisimme viettää joka päivä yrittäjän päivää. Tarvitsemme laajan sosiaaliturvauudistuksen, jotta työn vastaanottaminen olisi aina kannattavaa. Tarvitsemme tukea ja koulutusta yrittäjyyttä harkitseville, jotta yksikään Ponsse tai Firstbeat-yritys ei jäisi perustamatta. Tarvitsemme arvostusta työtä ja yritteliäisyyttä kohtaan, jotta myös tulevat sukupolvet saavat elää hyvinvointivaltiossa nimeltä Suomi. — Kiitos.

17.26 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut paikalla olijat! Pankkivaltuuston kertomus vuodelta 2018 on mielenkiintoista luettavaa, ja kun sitä peilaa tietysti tähän päivään, niin miettii monenlaisia asioita. Erityisesti luin mielenkiinnolla nämä eri teemakirjoitukset, ja niistä erityisesti teemakirjoitus 3 Suomen pitkän aikavälin kasvunäkymistä on sellainen, jonka toivoisi, että jokainen kansanedustaja lukisi huolella ja erityisesti hallituspuolueiden kansanedustajat lukisivat sen erityisen tarkasti. Siinä kuvataan tilannetta, mitä Suomessa on viime vuosina tapahtunut.

Tässä kolmannessa teemakirjoituksessa kirjoitetaan, että ”Suomen talous palasi vuonna 2015 kasvu-uralle pitkään jatkuneen taantumaa jälkeen. Taantumasta elpymistä edesauttoivat sekä suotuisa kansainvälinen suhdannetilanne että kasvua tukeva rahapolitiikka. Talouden korkeasuhdanne on kuitenkin vähitellen hiipumassa, ja vuosina 2019 ja 2020 Suomen talouskasvu jää Suomen Pankin joulukuisen ennusteen perusteella enää alle 2 prosentin vuosivauhtiin.” — Itse asiassa tilanne taitaa olla tällä hetkellä jo huomattavasti huonompi.

Epävarmuus Euroopassa on kasvamassa. Maailmanlaajuisesti talousepävarmuus on kasvanut. Saksa on jo taantumassa. Kiinan talous, voi sanoa, on käytännössä mysteeri. He itse puhuvat 6 prosentin kasvusta. Onko totuus puolitoista prosenttia vai jotain sillä välillä? Brexit näinä päivinä erityisesti on varmasti kaikkialla Euroopassa ja maailmanlaajuisestikin ihmisten huulilla ja tulee vaikuttamaan tavalla tai toisella talouteen. USA:n toimet, presidentti Trumpin toimet, ovat arvaamattomia. Niiden vaikutukset ovat olleet hyvinkin nopeasti suuntaan ja toiseen tapahtuvia, ja myös varmasti presidentti Putinilla Venäjällä on omat vaikutuksensa. Ja lisäksi on USA—Kiina-kauppasota, joka on saanut erilaisia kierteitä tässä viime aikoinakin.

Punkt i protokollet PR 27/2019 rd

Itse asiassa meidän ongelmamme on se, että tässä tilanteessa muilla mailla on talouden puskureita, Suomella on itse asiassa alijäämää. Saksalla, Ruotsilla, Tanskalla on taloudessa puskureita, ja Suomen riski itse asiassa tässä tilanteessa on se, että me ajaudumme alijäämäisinä taantumaan. Se on itse asiassa ero siihen, mitä aiemmin on tapahtunut. Eli emme ole päässeet kunnon kasvuun, vaan olemme alijäämäisinä nyt ajautumassa uuteen taantumaan.

Ja mitä tekee Rinteen hallitus? Alijäämä ensi vuoden budjettiesityksessä on nyt jo tässä vaiheessa 2,3 miljardia, ja viestit kertovat, että se tulee kasvamaan. Ikäsidonnaiset menot ovat puoli miljardia vuodessa. Työllisyyskasvu on itse asiassa jo pysähtynyt, mutta samaan aikaan avoimia työpaikkoja on kuitenkin yhä enemmän. Eli työntekijät ja työpaikat eivät kohtaa, ja tästä on syntymässä isoja haasteita.

Itse asiassa Rinteen hallituksen itselleen asettama 75 prosentin työllisyysaste tasapainotaisi taloutta vain hetkeksi. Tarvitaan sitä korkeampaa työllisyysastetta. Ja mitä hallitus tässä tilanteessa tekee? Hallitus lisää menoja etupainotteisesti ilman tietoa niiden rahoituksesta. Työllisyys... [Pia Viitanen: Eikö kokoomus hyväksy koulutuslisäyksiä?] — Koulutukseen kokoomus on, edustaja Viitanen, lisäämässä itse asiassa enemmän kuin te. Me olemme vaihtoehtobudjetissa tulevaisuudessa esittämässä aitoja tulevaisuusinvestointeja, eli valtion omaisuuden myynnistä me pääomittaisimme korkeakouluja niin, että ne rahat eivät menisi vain kahdeksi vuodeksi tai kolmeksi vuodeksi opettajien palkkaukseen ja sen jälkeen rahat olisi käytetty, vaan nimenomaan niin, että ne olisivat tulevaisuudessa käytettävissä siellä.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä oli viime viikolla Espoossa Aalto-yliopiston vieraana, ja he muuten kiittivät siitä, että näitä panostuksia oli tehty nimenomaan tänne pääomittamisen puolelle, ja he ovat saaneet siitä elinvoimaa ja kasvua sille omalle yliopistolle. He olivat tyytyväisiä siihen, ja kun he kuulivat, mitä kokoomus on tekemässä, niin he sanoivat, että sehän on juuri sitä, mitä yliopistot ja korkeakoulut toivovat. — Saatte, edustaja Viitanen, kopioida sen meiltä.

Mutta mitä tekee Rinteen hallitus? Työllisyystoimet puuttuvat itse asiassa teidän esityksestänne täysin. Minkäänlaisia työllisyystoimia ei ole esitetty tässä tilanteessa, jonka kuvasin tästä pankkivaltuuston kertomuksesta, tähän päivään tulleen aikajanan, mitä muutosta siinä on tapahtunut. Työllisyystoimia ei ole, eikä niitä ole esitetty. Ja niin kuin tänään kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtaja Kai Mykkänen kertoi: jos ei toimia tule, niin kokoomus tulee tekemään syksyn alkajaisiksi heti välikysymyksen.

Samaan aikaan hallitus on sallimassa sen, että keskituloisten verotus kiristyy ensi vuonna Suomessa. Palkansaajamaksut, välilliset verot, ansiotuloverotus tulevat kiristymään 200 miljoonalla, ja kyselytunnilla hetki sitten kerroin, miten keskusta on mukana hallituksessa, joka kiristää polttoaineveroa ensi vuonna 6,5 sentillä per litra. Ja kerroin muuten sen, mitä se tarkoittaa yrittäjyydelle. Se tarkoittaa tavalliselle kuljetusalan yrittäjälle, joka kuljettaa rekalla vaikkapa suomalaista ruokaa, 8 500 euroa vuodessa lisää kustannuksia. Mutta se tarkoittaa lisäkustannuksia myös tavallisille suomalaisille, ahkerille ihmisille, jotka käyvät työssä: heidän työmatkansa tulee entistä vaikeammaksi. Kaupungistuminen todennäköisesti tulee kiihtymään.

Arvoisa puhemies! Eikä tässä vielä kaikki. Hallitus tulee leikkaamaan vielä rajulla tavalla myös kotitalousvähennystä, ja on sekin karu uutinen, tänään yrittäjän päivänä.

Punkt i protokollet PR 27/2019 rd

17.33 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Aluksi kiitos eduskunnan pankkivaltuustolle tästä selkeästä kertomuksesta ja edustaja Lindtmanille hyvästä esittelystä. Tämä on julkinen asiakirja, joka antaa kenelle tahansa hyvät lähtökohdat arvioida meidän raha- ja talouspolitiikkaamme. Edustaja Heinosen puheenvuoroon sen verran kommentoisin, että hän on lukenut jollakin tavalla väärää asiakirjaa: ei tässä eduskunnan pankkivaltuuston kertomuksessa ole niitä työllisyystoimia, jotka hallitus on nyt ohjelmassaan linjannut ja joihin tulee myöskin sitten uutisia meidän budjettimme yhteydessä. Kyllähän meillä on monia työllisyystä lisääviä toimia, [Timo Heinonen: Kertokaa minulle!] esimerkiksi osatyökykyisten ja vajaakuntoisten työllisyystä edistetään ja koulutusta parannetaan, ja kun tuolta pohjoisesta tulen pitkien välimatkojen päästä, niin eivät siellä kyllä esimerkiksi kuljetusyrittäjät — näin voin sanoa, kun olen heidän kanssaan keskustellut — ole nähneet eroa tämän hallituksen ja esimerkiksi edellisen tai niitä edellisten hallitusten toimiin näiden polttoaineiden hintojen osalta, koska polttoaineiden verotusta on käytännössä joka ikisellä vaalikaudella nostettu, [Timo Heinonen: Siinä on ero!] ja nyt niitä nostetaan ainoastaan kuluttajahintaindeksin mukaisesti. Saman verran voimme ajatella, että jos maksalaatikko maksaa tällä hetkellä tietyn hinnan, niin jos se maksaa nyt sen bensalitrin verran, niin se maksaa sen myöskin sitten neljän vuoden päästä, että tämä polttoaineverotus nousee vain näitten kuluttajahintaindeksien mukaisesti. Niin että en lähtisi pelottelemaan yrittäjiä enkä ihmisiä nyt tässä vaiheessa vaan pikemminkin rohkaisemaan, että yrittäjien verotus säilyy ennallaan ja talouden näkymätkin ovat hyvät, kun noudatetaan tätä hallitusohjelmaa.

Mutta tässä pankkivaltuuston kertomuksessa nostetaan esille jo useampaan kertaan tämä tässäkin salissa puhuttu asia, tämä kotitalouksien ylivelkaantuminen, joka on kertomuksen mukaan hyvin merkittävää ja haastaa myöskin meidän kansantalouttamme sillä tavalla, että jos esimerkiksi korot lähtisivät nousuun, niin silloin kotitalouksilla olisi vaikeuksia maksaa velkoja, ja myöskin erilaiset pikavipit ja kulutusluotot ovat saaneet joidenkin ihmisten talouden hankalaan tilanteeseen. Kyse on siitä, onko ihmisillä varaa ostaa ruokaa ja vaatteita ja lämmittää kotia ja kulkea sillä autolla tai muilla kulkuvälineillä, joita me tässäkin maassa tarvitsemme. Mielestäni on hyvä, että hallitus on nyt kiinnittänyt huomiota siihen, että esimerkiksi perusturvaa parannetaan, lapsilisiä tietyille perheille tullaan korottamaan ja myöskin työllisyystä edistetään. Kun ihminen saa työtä, niin hänellä sitten on paremmat mahdollisuudet myöskin tätä ylivelkaantumistaan ehkäistä. Ja sitten tämä, että nyt viime sunnuntaina tuli voimaan näitten niin sanottujen pikavippien korkokatto: se on erinomainen asia, joka myöskin osaltaan ehkäisee tätä ylivelkaantumista.

17.36 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Suomalaiset kotitaloudet ovat sujuvasti seuranneet muun maailman mallia lainanotossaan. Ennen rahamarkkinoiden vapautumista hallinnut hyve ottaa mahdollisimman vähän lainaa ja maksaa se takaisin niin nopeasti kuin mahdollista on historiaan jäänyttä toimintaa. Historiaan on jäänyt sekin aika, kun asuntolainaa suunnitteleva tuli paikallisen pankinjohtajan luo nöyrin mielin ja oli ikinönnellinen, jos pankki puntaroi lainan takaisinmaksukyvyyn sellaiseksi, että lainanlyhenyksistä tulisi selviämään.

Eduskunnan pankkivaltuusto on aiheellisesti huolissaan kotitalouksien historiallisen korkeasta velkaantumisasteesta. Huoli on yhtäältä mikrotalouksien kestävyyyteen liittyvää, mutta myös makrotason haavoittuvuuteen liittyvää. Pitemmällä aikavälillä tarkasteltuna kotitalouksien velkaantuneisuutta ovat lisänneet pitkän ajan suuret asumiseen liittyvät lainat. Erityisesti taloyhtiölainat ovat jatkaneet kasvuaan kotitalouksien ottamina lainarasituksi-

Punkt i protokollet PR 27/2019 rd

na. Ikääntyneissä taloyhtiöissä riittää putki-, katto- ja ikkunaremontteja, jotka rahoitetaan useimmiten taloyhtiölainoina, jotka jyvittyvät asukkaiden omistamien osakehuoneistojen suuruuden mukaan. Suomessa ja muualla maailmassa on eletty vuosikausia alhaisten korkojen aikaa. Korkotason mataluus on kannustanut asunnonhankkijat liikkeelle ja ottamaan halpakorkoista lainaa.

Vuosia kestänyt vakaumus on luonut vaarallisen illuusion tilanteen loputtomasta jatkuvuudesta. Nuorten aikuisten rakentamat talot ja ostamat asuinhuoneistot vaativat suuria lainamääriä. Tulevaisuuteen on suhtauduttu luottavaisesti ja lainan takaisin maksamiseen optimistisesti. Kuntapäättäjänä joskus ihan hirvitti suunnittelutarveratkaisuja myönnettäessä nuoren lapsiperheen rohkeus rakentaa haja-asutusalueelle iso omakotitalo etenkin, kun vain toinen vanhemmista oli työelämässä. Mielessään ajatteli, miten perhe pärjää, kun korot lähtevät nousuun tai elämässä tapahtuu jotain odottamatonta, mikä vaikuttaa lainan takaisinmaksukykyyn: saako talon myytyä kohtuullisella hinnalla, jos tilanne muuttuu niin pakottavaksi?

Pankkivaltuusto on huolissaan siitä, että moni suomalainen on velkaantunut moneen paikkaan. Erilaisten kulutusluottojen osuus on kasvanut nopeammin kuin asuntolainojen osuus. Entistä enemmän kannattaa rajoittaa esimerkiksi pikavippien myöntämistä. Tähän liittyvää lainsäädäntöä onkin edistetty kuluneen vuoden aikana. Kotitalouksien velka-asteen nousua on pyritty hillitsemään vuoden 2018 heinäkuussa voimaan tulleella asuntolainojen lainakatolla, jossa omia säästöjä tai muita vakuuksia pitää olla 15 prosenttia asunnon hinnasta. Aiemmin tämä oli 10 prosenttia. Ensiasunnon ostajalla riittävät edelleen 5 prosentin säästöt tai vakuudet.

Näillä edellä mainituilla makrovakautustoimilla pystytään rajaamaan kotitalouksien lii- kavelkaantumisen negatiivisia vaikutuksia reaalitalouteen. Edelleen tarvitaan niin sanot- tua maalaisjärkistä toimintaa, jolloin kotitalouksien kantokyky on terveellä pohjalla. Lai- naa pitää ottaa vain sen verran kuin takaisinmaksukyky on, ja vakuuksien tulee vastata lai- nattavaa summaa. Riittävä omarahoitusosuus laskee luontaisesti lainan takaisinmaksuun sisältyvää riskiä. Kun pankkien luotonanto on kestävä, sietävät ne tappioitakin. Tarvitaan siis jatkossakin ylätasen ohjausta vastuulliseen velanottoon ja kannustimia säästämiseen.

Arvoisa puhemies! Suomalaisten velkaantumista pitää tarkastella kokonaisuutena. Vaikka kotitalouksien velkaisuus on kasvanut ennätyskorkeaksi, on myös nettovarallisuus kasvanut jopa pelkoja nopeammin.

17.41 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva Suomen Pankin pankkivaltuuston toimintakertomus käsittelee viime vuotta, mutta samalla voimme luoda katsausta Suomen Pankin tuleviin näkyymiin ja rahoitussektorille.

EKP:n tuleva pääjohtaja Christine Lagarde on todennut, että ilmastonmuutoksen tulee olla EKP:n makrotalouspolitiikan prioriteetti ja EKP voisi ohjata sen rahoitusmarkkinaos- toja kohti vihreitä, ympäristöystävällisiä rahoitustuotteita. Lagarden lausunto on tervetul- lut, sillä keskuspankin rahoitusmarkkinatoimilla on merkitystä myös pyrkimyksissä talou- den vihreään rakennemuutokseen. Ilmastonmuutoksen rahoitusmarkkinavaikutuksia ja -ris- kejä sekä keskuspankkien roolia ilmastoasioissa käsitellään myös Suomen Pankin pankki- valtuuston kertomuksessa, ja odotettavissa on, että teeman merkitys jatkossa vain kasvaa.

Arvoisa puhemies! Pankkivaltuuston kertomuksessa käsitellään kotitalouksien velkaan- tumista, joka on noussut historiallisen korkealle tasolle, ja tähän kysymykseen on moni täällä viitannut ja ilmaissut huoltaan. Huoli on aiheellinen. Suomen Pankin pankkivaltuus-

Punkt i protokollet PR 27/2019 rd

to nostaa kertomuksessaan esille mahdollisia keinoja kotitalouksien velkaantumisen hillitsemiseksi. Kertomuksessa ehdotetaan uusia makrotalousvälineitä, muun muassa enimmäisvelkasuhteen tarkastelua tai enimmäisvelanhoitorasitteen tarkastelua. Myös takaisinmaksuajan rajausta nähdään mahdollisena keinona rajoittaa lainojen kokoa ja velkaantuneisuutta.

Näiden keinojen lisäksi tulisi harkita rajoitteita nähdäkseni myös taloyhtiölainojen koolle uusissa kohteissa, sillä viime aikoina on ollut nähtävissä ilmiö, jossa uusien kohteiden taloyhtiölainat ovat paisumassa käsittämättömällä tavalla. Kotitalouksien velkaantumisesa yksi tekijä on myös kulutusluottojen kasvu. Eduskunta on onneksi tiukentanut pikavippien sääntelyä, ja sillä saralla on enemmänkin vielä tehtävissä. Toivottavasti hallitus ja eduskunta pohtivat ja vievät eteenpäin yhdessä Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan kanssa edellä mainittuja ja muita mahdollisia keinoja, joilla kotitalouksien ylivelkaantumista voidaan ehkäistä.

Arvoisa puhemies! Suomen Pankki vastaa käteisen saatavuudesta ja liikkeellelaskusta Suomessa ja huolehtii rahahuollon tehokkuudesta. Kertomuksessa todetaan, että käteispalveluiden tarjonta on heikentynyt koko 2000-luvun. Kansalaisten tilillä oleva raha on kansalaisten saatavaa pankeilta, joten käteistä pitäisi olla saatavilla ja sen pitäisi olla käytettävissä yhteiskunnan olennaisissa toiminnoissa tänä päivänä ja myös tulevaisuudessa. Mikäli käteisen saatavuus ja käytettävyyden turvaamiseksi, tulee harkita sääntelyä käteisen saatavuuden ja käytettävyyden turvaamiseksi. Digitaalinen maksaminen on kätevää, ja se ymmärrettävästi lisääntyy, mutta käteisen käytön on oltava kansalaisille mahdollista myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Pankkivaltuuston puheenjohtaja Lindtman nosti esiin tuossa alustuspuheenvuorossaan kysymyksen negatiivisista talletuskoroista kuluttajille ja pyrki rauhoittamaan keskustelua. Vaikka asiasta on julkisesti puhuttu, niin pelko siitä, että kansalaiset joutuisivat maksamaan talletuksistaan, näyttää kyllä sangen epätodennäköiseltä, sillä talletukset ovat kansalaisten saatavaa pankeilta ja on vaikeaa nähdä, että talletuksista voitaisiin periä negatiivista korkoa samalla, kun kuitenkin lainojen marginaalien painuminen miinukselle on estetty. Myös talletuspaon riski on nähdäkseni omiaan estämään negatiiviset talletuskorot kuluttajille, mutta totta kai tilannetta täytyy seurata.

Arvoisa puhemies! Kiitokset monipuolisesta ja mielenkiintoisesta kertomuksesta pankkivaltuustolle.

17.45 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Niin entisenä pankkivaltuutettuna kuin nykyisenäkin pankkivaltuutettuna haluan myös osaltani kiittää puheenjohtaja Lindtmania hyvästä kertomuksen avauksesta ja tästä alkukuvauksesta. Eli, puhemies, oli ihan hyvä, kun antoi ottaa sen ajan, minkä näin arvokas kertomus vaatiikin.

Puhemies! Olin tyytyväinen myös siihen ja pidin tärkeänä, että kun kesällä seurasimme keskusteluja ja aika monien ihmisten mieltä kyllä askarruttaa tämä negatiivinen korko, niin edustaja Lindtman otti jo omassa puheenvuorossaan hieman etunojaa siihen, että emme suinkaan ole olleet silmät kiinni tämän ilmiön edessä vaan on aivan selvä, että sehän olisi tavatonta, jos tämänkaltaisen uhka olisi näköpiirissä, että ihminen ei voisi rahaansa pankissa pitää ilman, että maksaa siitä. Se ei vetele, ja sellaista tilannetta ei saisi tulla. Tässä kerrottiin hyvin niitä syitä, miksi on epätodennäköistä, että niin ei tule käymäänkään. Mutta on täysin selvää, että jos tällainen uhka tulisi tai jos näin kävisi, niin siinä tilanteessa siihen varmasti puuttuisi niin Finanssivalvonta kuin sitten kuluttajaviranomaiset, ja viime kä-

Punkt i protokollet PR 27/2019 rd

dessä, jos ei muu auttaisi, niin aivan oikein puheenjohtaja Lindtman totesi, että silloin tarvittaisiin jo lainsäädännönkin toimia ja lainsäätäjän toimia. Ei se ole reilua eikä kenenkään oikeustajun mukaista, että pankkimaailma niin menisi kallelleen ihan tavallisen ihmisen näkökulmasta, että pitäisi jo alkaa siitäkkin maksaa, että oma palkka tai eläke sinne pankkiin menee. Tämä ei tietenkään vetelisi.

Ajattelinkin tässä puheenvuorossa keskittyä erääseen asiaan, mikä näkyy täällä meidän pankkivaltuutettujen kertomuksessa — niin tässä kuin edellisissäkin — ja mistä olemme käyneet myös Finanssivalvonnan kokouksissa usein keskustelua, hyvin usein kuluvin vuosina, ja se on yleisesti tällaisten peruspankkipalveluiden saatavuus. Se on erittäin tärkeä asia monen ihmisen arjessa, ja siksi on myös hyvä, että nyt tässä kertomuksessa sitä käsitellään. Tämä liittyy yleisestikin kysymykseen ihmisten välisestä tasa-arvosta tässä digitalisaation ja teknologian maailmassa. Olen sitä usein pohtinut ja monien kansalaisten kanssa siitä keskustellut, että vaikka on äärimmäisen hyvä ja hienoa, että erilaiset sovellukset ja applikaatiot ja mobiilipalvelut tulevat käsille ja niitä on helppo käyttää, monia asioita pystymme hyvin hoitamaan, niin samaan aikaan me emme voi ummistaa silmiä siltä tosiasialta, että valtava määrä ihmisiä tänä päivänä on tämän digitaalisen maailman ulkopuolella. Joko niitä laitteita ei ole tai sitten ei ole riittävää osaamista niiden käyttöön, ne saatavat pelottaa. Ja yllättävän paljon on ihmisiä, jotka eivät vain voi hoitaa heille tärkeitä asioita näiden digitaalisten palveluiden kautta. Minusta oli esimerkiksi aika kuvaavaa, että yksi neljäsosa yli 65-vuotiaista ihmisistä ei ole koskaan tunnistaunut sähköisesti ja yli 75-vuotiaista ihmisistä vain yksi kolmasosa käyttää nettiä. Kun tällaisessa tilanteessa me olemme, on selvää, että meillä ei ole oikein tasa-arvoinen yhteiskunta tässä suhteessa. On tärkeää, että teemme monella sektorilla toimia, jotta tämä tasa-arvo lisääntyisi: tarvitsee olla ihmisille pääsy näiden laitteiden pariin, täytyy olla reittejä, millä niitä opitaan käyttämään, täytyy olla tukea tähän. Ja mielestäni erittäin tärkeä tämän päivän eräänlainen digi-talkkari voi olla vaikkapa se kirjastolaitos. Vanhat kunnon kirjastot, aivan hienoa työtä siellä pystytään tekemään myöskin tämän eteen. Kaiken kaikkiaan ratkaisuja tarvitaan.

Ja sitten tietenkin näitten pankkipalveluiden osalta: Ne ovat yksi iso osa tätä tasa-arvo-teemaa, ja on hyvä, että täällä myös pankkivaltuusto ja sitä kautta koko eduskunta linjaa, että on pystyttävä huolehtimaan tasa-arvosta ja siitä, että kukaan ei putoa tästä teknologisesta kehityksestä. Jos katsotte sivua 44 tässä kertomuksessa, niin siellä osaltaan sitten Finanssivalvonta vastaa, mitä se on tehnyt asian hyväksi. Se on edellyttänyt pankeilta tiettyä saavutettavuutta ja myös kertoo, että tämän vuoden aikana selvitetään valvonnan kautta pankkien käytäntöjä ja palvelutarjontaa peruspankkipalveluissa. Ja tullaan taas sitten, kun tulee tämä pankkipalveluselvitys, katsomaan, miten se on.

Kuulin muuten terveisiä Tampereelta juuri tänään, että siellä kansalaiset kyllä ovat kiinnostuneita asioista. Kansalaisjärjestön tilaisuudessa, missä oli puhuttu juuri näistä peruspankkipalveluiden saatavuudesta, oli sata ihmistä koolla, ja osa ei ollut mukaan tilaisuuteen edes mahtunut. Kun tiesin sen, niin pidin tärkeänä, että siellä on myös Finanssivalvonnan edustaja kertomassa näistä käytännöistä, ja sitä kautta uskoisin, että on syytä myös meillä eduskunnassa käydä tätä keskustelua ja miettiä, miten edistämme tasa-arvoa digimaailmassa.

17.51 Sakari Puisto ps: Arvoisa puhemies! Nostan vielä yhden asian tästä kertomuksesta esiin, nimittäin teeman numero kuusi, mitä käsitellään sivulla 68, eli kryptovaluuttojen nykytilanne ja sääntelyhaasteet. On tietysti hyvä, että tässä kertomuksessa on nostettu tämä

Punkt i protokollet PR 27/2019 rd

teema esiin näin näkyvästi, mutta sitten kun katsoo sitä varsinaista sisältöä, niin siellä todetaan, että näitten virtuaalivaluuttojen kaupankäynti on käytännössä jäänyt ainoaksi käyttömuodoksi mutta varsinaista hyötyarvoa niillä ei ole. Tämä on suorastaan pikkuisen ikävästi sanottu ja sanoisin, että jopa faktapohjalta väärin, jos ajatellaan esimerkiksi vaikka kehitysmaita, missä ei ole tällaista pankkijärjestelmää, oikeastaan monella ihmisellä ei ole pankkitilejäkään, niin on osoittautunut, että tällaiset teknologiset ratkaisut voivat olla aivan hyviä maksuvälineinä.

Samoin esimerkiksi Huoltovarmuuskeskus omassa skenaariotyössään on nostanut lohkoketjuteknologiat ja virtuaalivaluutat yhdeksi tällaiseksi tulevaisuuden asiaksi. Samaten käsittäkseni tulevaisuusvaliokunta puhuu näistä. Monet pankit — jotka muuten ovat myös mukana tässä eurojärjestelmän Target 2 -järjestelmässä — ovat kiinnostuneita tällaisesta järjestelmästä, tekemään kansainvälisiä tilisiirtoja, mitkä voivat tapahtua hyvinkin nopeasti. Sikäli kyllä kannustaisin, että tätäkin teemakokonaisuutta käsiteltäisiin avoimemmin ja nimenomaan liiketoimintamahdollisuuksien ja niiden ekosysteemien kehittämisen näkökulmasta samaan tapaan kuin esimerkiksi Baltian maissa. Virossa ja Liettuassa on otettu paljon aktiivisempi ote näihin, ja uskon, että se kannattaakin heillä. Kannattaisin kyllä, että tätä kohtaa uudelleenarvioitaisiin aika kokonaisvaltaisesti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat! Tätä asiakohtaa varten varatut 45 minuuttia alkavat olla nyt käytetty — ja ylitetty. Myönnän vielä edustaja Koskiselle puheenvuoron, mutta loput puheenvuorot on pakko ottaa sitten lopuksi.

17.53 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Sopii hyvin tuohon edustaja Puiston jatkoksi, nimittäin jotensakin 180 astetta päinvastaisesta kulmasta kryptovaluuttojen tarkastelua. Tämä on sinänsä hyvä, että tässä on näitä teemataarkasteluja ajankohtaisista kysymyksistä, ja ihan informatiivisella tavalla kytketty.

Juuri tätä kryptovaluuttajaksoa pitäisi laventaa liittyen siihen, että mihin niitä nykyisiä järjestelyjä käytetään. Suurin käyttötarve tai havaittu käyttöhan on ollut sitä, että tulee ikään kuin Sveitsin ylikorostetun pankkisalaisuuden nostaminen toiseen potenssiin, että tällaista harmaata ja osin mustaa rahaa pimitetään kryptovaluuttoihin.

Toinen, mikä on sitten taas huolestuttava piirre juuri tässä rahamarkkinoiden tilanteessa on se, että kun pörssikurssit todennäköisesti lähtevät laskuun, niin sitten haetaan näitä vaihtoehtoisia sijoituskohteita. Kullan arvo on noussut epäterveen korkealle, ja yhtenä sitten tulevat nämä kryptovaluutat, ja peli sillä mahdollisella arvon nousulla voimistuu.

Se, mikä tästä puuttuu, on juuri sen arviointi, että minkälaisia haittavaikutuksia tällä on. Näiden kielteisten pelailuilmioiden ohella on sitten tämä iso erityisesti lohkoketjuteknologiaan liittyvä kysymys, että se on valtava energian hassaaja, siinä pistetään isoja tietokoneilyjä pyörimään ikään kuin turhan takia, jotta pystytään salausjärjestelmät pitämään yllä. Se sähkönkäyttöhan on todella valtavaa, että ihan ilmastopoliittisista syistä pitäisi katsoa sitten, että jos niitä laajemmin sallitaan, niin minkälaisella teknologialla ne toteutetaan, jotta ei kuluteta luonnonvaroja ihan hukkaan.

Mutta varsinainen puheenvuoroni koskee tätä, johonka jo edustaja Sarkkinen ja muut ansiokkaasti ovat kiinnittäneet huomiota: kotitalouksien ylivelkaongelmat ja niiden välttämisen.

Suomen Pankki on noin sivusta seuraten ihan kiitettävästi kiinnittänyt huomiota tähän asuntolainoituksen ongelmaan, että meilläkin joskus voi tulla se tilanne niin kuin Ruotsis-

Punkt i protokollet PR 27/2019 rd

sa ja monissa muissa maissa, että tulee sitten nopea kymmenien prosenttien asuntojen arvonnaleikkaus, ja silloin nämä 80—100 prosentin pitkäaikaiset, tosi pitkäaikaiset, asuntolainat muodostuvat todella raskaiksi. Tämän ennalta ehkäisemiseksi on joitakin askelia otettu, mutta vielä enemmän tarvitaan valistusta ja varoittelua ja suoria rajauksiakin pankkien mahdollisuuksiin tällaisiin lähes sataprosenttisiin lainoituksiin.

Mutta sitten se isointa kansanosaa koskeva huoli on juuri siitä pikavippien ja vastaavien laajenemisongelmasta, joka kohdistuu useimmiten pienituloisimpiin kansanosiin. He maksavat kaikista korkeimpia hintoja rahasta sekä korkoina ja viivästyskorkoina että sitten erilaista maksuina, ja ulosottoon mennessä vielä se kertaantuu kaksinkertaisesti. Tarvitaan todella voimakasta Takuusäätiön kaltaisten toimintojen lisäämistä, talous- ja velkaneuvonnan kehittämistä ja yhdistämistä näihin suoriin korjaustoimiin, millä voidaan muuntaa ihmisten pikavippejä ja korkeakorkoisia velkoja kohtuukorkoisiksi pankkilainoiksi tai vastaaviksi juuri näiden takuujärjestelyjen avulla tai ylipäänsä sillä, että kootaan isosta määrästä korkeakorkoisia pienehköjä velkoja isompi, hallittava velka. Tässä yhteiskunnan toimet eivät ole olleet läheskään riittäviä.

Nyt viime viikkoina esillä ollut Veikkauksen toimintaan ja ongelmapelaamiseen liittyvä pikavippien käyttö on sekin yksi osa sitä ongelmaa, mutta tämä on yhteiskunnallisena ongelmana vielä moninkertainen, kun otetaan se koko kenttä huomioon, tämä ihmisten joukko, joilla on maksuvaikeuksia ja joiden pienet ja isommat velat kasautuvat kohtuuttoman kalliiksi luottosuhteiksi.

Kannustan, että myös pankkivalvoston ja Finanssivalvonnan toiminnassa kiinnitettäisiin tähän normaalin rahoitusmarkkinan ikään kuin lieveilmiöön voimakkaammin huomiota ja haetaan korjaustoimia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Annan vielä vastauspuheenvuoron edustaja Lindtmanille, joka toimi tämän asian esittelijänä. Minuutti.

17.58 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää eduskuntaa erittäin hyvästä, monipuolisesta keskustelusta. Voin yhtyä kiitoksiin tästä kertomuksesta. Se on erittäin hyvä. Toistan, että valitettavasti en voi ottaa kunniaa itselleni, mutta ehkä se meitä kirittää, kirittää tätä uutta pankkivalvostoa jatkamaan.

Tässä on varmasti teemoja, jotka tulevat pysymään agendalla. Yksi on tämä kotitalouksien velkaantuminen. Siellä todella on niin, että vaikka tästä nykyisestä luottokannasta suurin osa on näitä asuntoihin kohdistuvia, perinteisiä asuntolainoja, niin nopeimmin kasvavat taloyhtiölainat ja kulutusluotot ja siellä vielä näiden luottolaitosten ulkopuolella tapahtuvat erilaiset digitaaliset tai muut luotot. Tähän on syytä kiinnittää huomiota ja sitten samalla pitää huoli, että jos tehdään uusia makrovakaustoimia, enimmäisvelkakatto, lyhennysvelvoite tai enimmäislaina-aika, niin pitää pitää huoli, että siinä pysyy tasapaino pitkän aikavälin näkymän ja lyhyen makrovakauden välillä.

Jatketaan keskustelua kryptovaluutoista.

Vielä tuosta kestävyysvajeesta ehkä haluaisin yhden sanoa: Suomen talouden pitkän aikavälin näkymistä, niin kuin siellä todetaan, aika iso osuus on julkisten palvelujen tuottavuudella, ja tässä on haastetta varmasti hallitukselle tässä sote-uudistuksessa.

Arvoisa puhemies! Kiitos hyvästä keskustelusta, ja pyritään jatkossakin yhtä hyviin kertomuksiin kuin nyt nähty.

Punkt i protokollet PR 27/2019 rd

Andre vice talman Juho Eerola: Denna goda debatt och behandlingen av ärendet fortsätter, men de avbryts nu. Behandlingen av ärendet fortsätter efter att de övriga ärendena på dagordningen blivit behandlade.

Riksdagen avbröt debatten klockan 18.00.

Riksdagen fortsatte debatten klockan 18.55.

Andre vice talman Juho Eerola: Nu fortsätter debatten om ärende 11 på dagordningen som avbröts tidigare under detta plenum.

18.55 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Näissä aikaisemmissa puheenvuoroissa tämän asian tiimoilta, kun puhuttiin näistä negatiivisista koroista, kannettiin huolta siitä, että kuluttajan tai pankkiasiakkaan ei pitäisi joutua maksamaan siitä, että hän tallettaa rahaa pankkiin. Olen kyllä hyvin pitkälle samaa mieltä. Tosin tässä Suomi on kansainvälisen talouden, globalisaation mukana matkassa, ja siinä suhteessa pankitkin joutuvat tekemään päätöksiä siltä pohjalta, mikä on rahan hinta heille.

Se, mitä nyt haluan tässä todeta, liittyy vähän tämmöiseen talouskasvatukseen, taloustietoon. Olen itse historian ja yhteiskuntaopin opettaja, ja varsinkin nuorten mutta aikuisienkin on hyvä tietysti aina huomata se, että tällä hetkellä, kun inflaatio on noin 1 prosentin luokkaa, ja jos talletuskorot ovat keskimäärin nolla prosenttia, niin käytännössä kuluttaja maksaa joka vuosi siitä, että ne rahat ovat siellä tilillä — tai ei maksa siitä, että ne ovat siellä tilillä, vaan menettää joka vuosi sen inflaation verran siitä tallettamastaan rahasta ostovoimaa.

18.56 Sakari Puisto ps: Arvoisa puhemies! Tuossa kun tunti sitten käsitelimme tätä samaa aihetta, niin siinä nousivat vielä virtuaalivaluutat esille ja siinä täytyi pyytää vastauspuheenvuoroa, mitä silloin aikarajoitteista johtuen en saanut, eli palaan sen takia tähän asiaan vielä.

Edustaja Johannes Koskinen nosti siinä ihan asiallisestikin eräitä epäkohtia, mitä liittyy virtuaalivaluuttoihin, esimerkiksi tämä laskentatehon vaatima energia, ja sitten toisaalta hän viittasi harmaaseen talouteen ja myös spekulatiivisiin ilmiöihin, mitä on tapahtunut näiden osalta. Sanoisin, että niissä on ihan perää mutta ei kuitenkaan ihan kokonaan. Kyse on myös siitä, minkälaista sääntelyä me kehitämme, ja toisaalta myös siitä teknologian nuoresta iästä. Nämähän ovat vasta noin kymmenen vuotta vanhoja teknologioita ja kehittyvät hyvin nopeasti.

Jos minä nyt jatkaisin vielä sitä edustaja Koskisen listaa, niin on myös ongelmia teknisen käytettävyyden, tietoturvan suhteen. On ilmennyt erilaisia väärinkäytöksiä esimerkiksi näiden virtuaalivaluuttojen liikkeellelaskussa. Niitä on tietysti satoja ellei tuhansia projekteja hyvin erilaisilla motiiveilla, hyvin erilaisilla tarkoituksperillä, ja totta kai näihin pitää kehittää sääntelyä, ja hyvää sääntelyä. Sen takia minä nimenomaan kannustaisin, että kun pankkivaltuusto on tehnyt tällaisen kertomuksen, mikä menee nyt sitten ilmeisesti talousvaliokuntaan käsiteltäväksi, lähdetään kehittämään sääntelyä, mikä sopii myös näiden teknologioiden ja liiketoimintamallien kehittämiseen jatkossa. Meidän kannattaisi ottaa

Punkt i protokollet PR 27/2019 rd

mallia erilaisista maista ja tehdä ihan tällaista neutraalia vertailua, ottaa näitä erilaisia maita esiin, kuten esimerkiksi Sveitsi, Liettua, Yhdysvallat, Hongkong ja niin edespäin, katsoa, minkälainen sääntely voisi olla sellaista, mikä pureutuu näihin epäkohtiin mutta silti avaa näitä kehittämismahdollisuuksia tälle teknologia-alalle. Sikäli toivon, että kun jatkossa saatetaan esimerkiksi päivittää lakia pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä, niin sitä varten on sitten tehty tällaista kansainvälistä vertailua ja sääntelyjen kehittämistä.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till ekonomiutskottet.